

12

(Citiral v slov. lit. društva na Dunaji 26. VI. 1888.)

528/144

401

Vražje na Dolnjemkem.

(Zapisal in nabral v žabiški okolici Aleks. Hudoverniki.)

Na sveti večer.

Na svet večer večejo se najlepše žoge in navade na Slovenskem. Omeniti hočem tu te iste, ki spadajo med vražje. Njz Valvazor omenja v svoji zgodovini, da tvorijo na sveti večer dekleta na studence. Ako deklet v njem zagleda obraz svojega ljubimca, tedaj ve, da jo bo kdaj vzal v zakon. Ako ga pa ne vidi, prepričano je, da jo njen fant vohal za nos. — Studenec ima pa še drugo čudovorno moč na svet večer.

Ako prideš o pravem trenutku pred polnočnico k studencu, poda ti njega srebro in zlato. Nekdaj prišel je v bog mož o pravem času na studenec vod pit, a časa je bila polna srebra in zlata. To moč ima pa studenec samo en trenutki. —

— Po polnočnici dajejo ljudje živali kremo, da bi bila zdrava in rodovitna vse prihodnje leto. —

— Pa tudi vreme prihodnjega leta ravna se po sapi, ki pita na sveti večer. —

— Ako na sveti večer v hiši brez ugrota luč ugasne, bo gotovo prihodnje leto mrlje v hiši. —

Toča, nevihta, vreme.

Prosto ljudstvo, posebno v Novomestki okolici je še vedno tako pragnovno, da pripisuje točo duhovnikom. Več takih slučajev navel je prof. Trdina v lanskem „zvonu“. — Da se odverne toča, treba je na binkoštno nedeljo poštopiti vinograde z blagoslovljeno vodo. Tudi oljka, ki je pa bila

+

blagoslovljena na svetno nedeljo ker jo obesi na najvišjo ^{trlo} ~~trlo~~, odganja točo —
Gotovo znamenje, da bo toča isto leto mnogo sita, okle nareklo je, kadar je v
enem skraju mnogo birm. — Da ob hudem vremenu ne udari strele v tvojo
hišo, obesiti moraš v veži venec iz borovnic kova, ki je visel v sv. rešnjem
klesu na drosesih. — Smerke pa, ktere predstavljajo ljube na sv. rešnjega klesu
dan, pomagajo zoper gosenice. —

Kadar je na sv. Medarda dan (8/6) lep, bo 40 dni lepo vreme; če je pa grom,
bo 40 dni gromi. Isto leto pa nimajo četele medu, ker je ajelo jako slaba. —

Kazno.

— Kadar imaš bolnika v hiši, ker v kateri vasi po noči pot lajajo ali po sova
upije, veži, da bo malik bolnik kmalu umrl. — Kadar ti po ušesah zvonijo,
zrdel boš v kratkem nekaj nehitnega. — Kdor se je do sedmega leta vsako leto
na sv. tih kraljev dan postil, pridejo mu sv. trije kralji povedati tri dni
preje, ko bo umrl. — Kadar sapa ali burja hudo piše, pravijo, da soja
kdo obeul, ali da so koga obesili. — Petek je nesrečen dan, ker je Kristus na
ta dan za nas smrt storil. Zato ne prični v petek nobenega dela, tudi ne
stopi v petek v službo, ker ne boš potem dolgo v službi ostal. — Ako greš zjutraj
od doma ter na potu srečaš zajca, verni se, ker to pomeni nesrečo; ako pa
srečaš volka, pojdi naprej, to pomeni srečo. — Ako srečaš zjutraj, kogreš
od doma najprvo staro babo, gotovo boš kisti dan nesrečen. —

Nar. medicina. — Pripirosti narovt ima se vedro največ zaupanja do konjedarke. Kadar
bolniku ne pomaga nobena stvar na svetu, upajo se, da ga bo konjedarika
ozdravila. V naših slovi najbolj konjedarika na zidanem mostu (Stajsko)

U tej pridelji ljudje po 10 ur daleč za svet spravšat. Pa tudi stare ženske
sploh so jake zvedene v teh stvarih, ker vedo za zelišča, ktero imajo zdravilno
moč. Naj sledi tu nekateri recepti:

- Kadar te persa bole, skuhaj kavčintrojo v belem vinu in pij to pijaco,
pa ti bo odleglo. Tudi sladke koreninice pomagajo v enakih slučajih. —

Za pljučne bolezni je najboljšo zdravilo pljucnjak, ki raste na gabru.
Skuhati ga moraš v vodi ker jo potem piti. — Kadar bolnika božjast lomi,
sežgi pravovo pero terge z njim pokari. —

Mora.

- Kakor je znano, klaci po noči mora živino. To nestaržo pa najlonje
odpravilo steno, da postaviš na jasle zercalo. Ko se mora v zrcalu za,
gleda se prestraši in zgine. —

- Šac. —

Po ljudskem mnenju je zakopan v obližju starih samostanov
razvalin, v obližju cerkva in kapelic. Šac se more vzdignoti le ob polnoči
in tedaj pride peklenšček sam pomagat. — Naj tu navedem dva slučajja.
- Pred dvema letoma šel sem ogledat si Višnjiški ali stari grad, kater
ga ljubstvo imenuje. Tajrat, čegar razvaline so se prav dobro ohranjene,
stoji na skromnem hribu, okoli in okoli obdan od hoste. Prisal sem
nečega kmeta, ali mi ve kaj povedati o tem gradu. On mi reče, da leži
v gradu „šac“ zakopan, peklenšček pa pride vsako leto enkrat v grad
po denar. Nek večer gre kmet proti staremu gradu domov, kmalu
ga švide gosposko oblečen človek. Ta pozdravi kmeta, ker mu v
teku pogovora pove, da leži v gradu šac zakopan ker da ga vsako
leto enkrat vzdigne. Ko prideta do vrha, postavijo se gospodu hipoma

/

L
lasje po koncu. Kmet se prestraši, kajti čudno se mu je zdela, da bi gospodarja
po noči zahajala na razvaline, ta človek mora le peklenski biti. On mu
vibe, ter se tako znebi hudičeve družbe. Zato pa sedaj kmetji nič kaj
radi ne hodijo po noči mimo gradu, ker se hudiča boje, —

— Deset minut od zatieme stoji kapelica. Sam ne vem, kdo je raztrasil
vest, da leži tu sice zakopan. Nek večer napravijo se fantje sice kopat
ker so že precej globoko jamo skopali. Potem se nekoliko odpročajo
ker eden drugemu prigovarjajo, naj se ne sestraši hudiča, ki jim po
prisil ob dvanaštih pomagat sice vzbignit. Nek uradnik pa se je tiste
noči slučajno bolj pozno vračal domov kot navadno. Zvrstna misel mu
šme v glavo, ko zagleda fanta. On se skriva za grm ter čaka polnoči. Ko
je ura bila polnoči, zavije se v svoj plet ter korača naravnost
proti fantom. Fantje pa misleci, da je vendar le prisel peklenski,
zgubijo pogum ter poberejo pete. Drugi dan pa je eden drugemu
vital strahopetnost, a koprani so bili vsi enako pogumni. —

